

Ribbingsholms naturreservat

Ribbingsholms ekar och strandängar
Foto: Thomas Johansson

Skötselplan
Upprättad 2001
Länsstyrelsen Östergötland

SKÖTSELPLAN FÖR RIBBINGSHOLMS NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2001. Planförfattare har varit Thomas Johansson.

Innehållsförteckning

A. Allmän beskrivning

	Sidhänvisning
1. Administrativa data om naturreservatet	3
2. Ändamål, föreskrifter och grund för beslut	4
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden	4
3.1 Naturbeskrivning	4
3.2 Kulturhistoriska förhållanden	5
3.3 Nuvarande markanvändning	7
3.4 Tillgänglighet	7
3.5 Slitage- och störningskänslighet	7
3.6 Anordningar för friluftslivet	7
3.7 Utförda inventeringar	8
3.8 Källuppgifter	8

B. Plandel

1. Disposition och skötsel av mark	9
1.1 Kvalitetsmål för Ribbingsholms naturreservat	9
1.2 Skötselområden	9
1.3 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	15
1.4 Jakt	15
1.5 Utmärkning av reservatets gräns	15
2. Anordningar för rekreation och friluftsliv	16
2.1 Övergripande mål	16
2.2 Riktlinjer och åtgärder	16
2.2.1 Information	16
2.2.2 Parkeringsplatser och stig	16
2.2.3 Renhållning	16
3. Tillsyn	16
4. Dokumentation och uppföljning	16
4.1 Dokumentation och inventeringar	16
4.2 Uppföljning	16
4.2.1 Uppföljning av kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus	17
4.2.2 Uppföljning av skötselområden och skötselåtgärder	17
5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen	17
5.1 Ekonomisk utredning	17
5.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen	17

Bilagor

1. Översiktskarta 1:50 000
2. Reservatskarta 1:10 000
3. Karta över skötselområden och besöksanordningar 1:10 000
4. Häradskarta 1877 1:50 000
5. Geometrisk karta 1692 1:4 000

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data om naturreservatet

Reservatets

benämning: Ribbingsholms naturreservat

Objektnummer: 05-02-107

Beslutsdatum: 2001-09-28

Län: Östergötland

Kommun: Norrköping

Socken: Kullerstad

Lägesbeskrivning: Naturreservatet är beläget på den östra sidan om Motala ströms inlopp i sjön Glan vid godset Ribbingsholm, ca 3 km NV om Kullerstads kyrka vid Skärblacka samhälle.

Kartor: Topografisk karta 8G NV Norrköping
Ekonomisk karta, fastighetskarta 08690, 08691

Koordinater: N-S: 6496607 V-O: 1504684

Gräns: Innerkanten av linjen på, till beslutet, bifogad karta.

Fastigheter: Norrköping Ribbingsholm 1:1, 2:1 och 3:1

Markägare:

Ribbingsholm 1:1-3:1 Vera Karlsson, Ribbingsholms gård, 617 32 Skärblacka
Kjell Karlsson, Knuttorp, 610 24 Vikbolandet
Caroline Danfors, Övre Kumla, 153 91 Järna
Catarina Andersson, Bråboplan 34, 602 16 Norrköping

Andra sakägare Johan Axelsson, Gibraltar, 617 90 Skärblacka

Servitut:

Areal: 29,2 ha

Naturtyper: Trädklädd hagmark, ekdominerad 16,4 ha
(Natura 2000-habitat 9070, Trädklädd betesmark)
Sötvattenstrandäng (Natura 2000-habitat 6410) 6,7 ha
Åker 1,7 ha
Blandskog 1,7 ha
Sötvattensjö och blandstrandskog 2,7 ha

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen Östergötland

2. Ändamål, föreskrifter och grund för beslut

(se beslut om Ribbingsholms naturreservat)

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

3.1 Naturbeskrivning

Ribbingsholms naturreservat ligger öster om Motala ströms inlopp i sjön Glan i Norrköpings kommun, vid gården Ribbingsholm ca 2 km nordväst om Skärblacks centrum. Reservatet består till största delen av ekhagmarker och strandängar. Två öar ingår i reservatet. Granholmen som domineras av blandskog samt hälften av Vassholmen som ligger i Motala ströms. Reservatet är ca 29 ha.

Stora delar av området är utpekade som nyckelbiotoper i skogsvårdsorganisationens nyckelbiotopsinventering. Ekhagen är av klass 3 i Ängs- och hagmarksinventeringen från 1990. Området är utpekad i Länsstyrelsens natur- och kultur från 1983: Norrköpings kommun nr N 17, Naturvärdesklass 3 och K 18. I Norrköpings kommunala naturvårdsprogram är större delarna redovisat som ett område av klass II eller III.

Geologi och geomorfologi

Berggrunden i Ribbingsholms naturreservat består av medelkornig granit med inslag av inneslutningar av metabasit och gnejsgranit. Ställvis bryter berggrunden igenom jordtäcket. Genom reservatet, i förlängningen av Glans västra strand från norr till söder, löper en förkastning i berggrunden. Jordarterna i området består mestadels av sandig-moig morän och senglaciala sediment av lera eller finare jordarter. Strandängen och ön i Motala ström består av finare jordarter. Åkermarken består huvudsakligen av senglaciala leran. På Granholmen finns även berg i dagen och sediment av finare jordarter.

Vegetation och kärlväxtflora

Ek i alla åldrar är det vanligaste trädslaget, men asp, tall, gran, lönn, lind, oxel, vildapel, hassel, hagtorn, berberis, en och måbär förekommer också.

Fältskiktet präglas av den höga slutenheten i stora delar av området, men i gläntor och hållmarker finns rödvenängar och torrängar, som fortfarande hyser hävdgynnade växtarter som svinrot, ängsskära, gullviva, grönvit nattviol och blåsuga.

Vid Strömmens östra sida ligger en strandäng som är öppen, fränsett några videbuskar. Högstarrvegetation med plattstarr samt täta bestånd av jättegroe, med inslag av bland annat rörflen och grenrör, dominerar fältskiktet. Här växer även kärlväxter som kärrviol, gul svärdsilja, videört och vattenskräppa. Även Vassholmen har samma fältskiktssammansättning och bladvass växer i anslutning till ön.

Lägre flora och svampar

Lavfloran på ekarna undersöktes 1997 och visade sig vara rik. Ekarna i området förekommer i flera åldersklasser, vilket gör att de hyser en hög diversitet av arter knutna till dessa träd. De rödlistade arterna är främst knutna till de gamla ekarna, varav flera är 1,5-2 m i diameter. I Ribbingsholm växer de nationellt rödlistade arterna gammelekslav (*Lecanographa amylacea*, VU-sårbar), hjämbrosklav (*Ramalina baltica*, NT-missgynnad), grå skärelav (*Schismatomma decolorans*, NT-missgynnad), gul dropplav (*Cliostomum corrugatum*, NT-missgynnad), ekspik (*Calicium quercinum*, VU-sårbar), de regionalt rödlistade brun nållav (*Chaenotheca phaeocephala*) och gulpudrad spiklav (*Calicium adpersum*).

Någon inventering av mossor eller svampar har inte gjorts. Vid skötselplanarbetet sågs den rödlistade arten blekticka (*Pachykytospora tuberculosa*, NT-missgynnad) och vid nyckelbiotopsinventeringen sågs oxtungsvamp (*Fistulina hepatica*, NT-missgynnad).

Sammantaget har 7 nationellt rödlistade och 2 regionalt rödlistade arter ur den lägre floran och svamparna påträffats hittills inom reservatsområdet.

Djurliv

Däggdjur

Rådjur, hare och mink har observerats vid skötselplanarbetet.

Fåglar och övriga ryggradsdjur

En stor skrattnåskoloni har tidigare häckat på ön Vassholmen i Motala ström, uppgifter om att 500 par häckade finns från år 1983. Numera är kolonin mindre, vilket kan bero på att det finns mink i området. Rovfåglar kan ses födosöka efter fisk och sjöfågel i området. På Granholmen finns en skarvkoloni sedan några år tillbaka. Spillkråka, mindre hackspett och större hackspett har observerats i området. I sjövikens och på Vassholmen häckar flera par skäggdopping.

Ryggradslösa djur

Det träd- och vedlevande insektslivet i Ribbingsholm är rikt. Det finns flera hålstadier av framförallt ek och flera träd har en riklig förekomst av mulm (rötpåverkad vedmassa blandat med insektslarvernas ekskrementer mm). Den mycket ovanliga läderbaggen, *Osmoderma eremita* (VU, sårbar), har påträffats i Ribbingsholms ekhagar. Läderbaggen är en prioriterad art enligt EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG). Denna art i sig signalerar att det kan finns många andra insekter och organismer i området som är beroende av grova, ihåliga träd.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

Ribbingsholm - det forna Hallestad och dess ägandeturer genom åren

Den 12 juni 1635 förpantades det som är det nuvarande Ribbingsholm till Johan Strömfelt. Fastigheterna hette då Hallestad och Åby. Enligt anteckningar från Gustav Vasas arv- och egnalängder skulle dessa fastigheter tidigare tillhört Vadstena kloster, det är dock inte

upptaget i klostrets tryckta jordebok. Den 29 augusti 1637 ändrades besittningsvillkoren till ärftligt frälse. Johans Strömfelt avled 1644 och hans hustru, Christina Törnesköld, ärvde frälset men bytte Hallestad och Åby 1646 mot frälsehemmanet Hulsta i Kimstad socken som ägdes av Gustaf Ribbing. Ribbing bebyggde omedelbart Hallestad till säteri. Därefter var det diverse turer fram till 1683 om vem som egentligen var rättmätig ägare till Ribbingsholm efter Gustaf Ribbings bortgång i kriget mot danskarna 1657. Men det var inte slut på ägandetvister för Ribbingsholm. 1691, vid en så kallad militiekommission där en översyn av äganderätten genomfördes, uppdagades att ägandet till före detta Hallestad inte hade gått rätt till vid fastställandet 1683. Kronan tog över ägandet och Ribbingsholm blev ett rusthåll, nr 6, under Östgöta kavalleri. Förste rusthållare blev Sven Ribbing, lagman och son till Gustaf Ribbing. Detta var en smula oväntat, då Gustafs andra son, kapten Ture Ribbing, hade bott på Ribbingsholm de första åren på 1680-talet. Nu ville inte Ture finna sig i detta, utan tillsammans med sin hustru Maria Stenbock ställde de ett brev till Karl XI 1695 och anhöll om att få tillbaka "sin" egendom. Detta beviljades. Ture Ribbing avled 1697 och några år därefter även Maria Stenbock. Nu blev Sven Ribbing obestridd ägare till Ribbingsholm då han 1706 skatteköpte gården. Sven blev inte ägare så många år, han avled 1711 och hans dotter Ulrika Märta ärvde Ribbingsholm. Ulrika Märta avled 1721 och Ribbingsholm tillföll hennes make kaptenen vid Bohus regemente Reinhold de Charlière. Kapten de Charlière gifte om sig med lagmansdottern Hedvig Kijl och vid kaptens bortgång 1738 ägde Hedvig Ribbingsholm fram till sin bortgång 1769. Av de fem arvtagarna löste sonen, major Bengt Fabian de Charlière, ut sina syskon och behöll gården till 1791. Därefter följer många ägandeturer på Ribbingsholm fram till 1891. Kapten Nils Schröder ägde Ribbingsholm en kort period, som i sin tur sålde till kapten Sam. Gustaf Åhmansson, som i sin tur sålde Ribbingsholm till vice landshövdingen, greve Carl Gustaf Spens, 1805. Efter Spens följde deras son häradshövdingen Jacob Melker Spens som 1824 sålde till brukspatronen Erik Gustaf Godenius, Stockholm. Genom testamente gick Ribbingsholm till en brorson, grosshandlare Samuel Godenius 1845. Vid Samuels frånfalle 1891 ärvdes gården av dottern Mathilda. Mathilda Godenius var gift med kaptenen vid Västmanlands regemente August Ziefelt och sonsöner till August och Mathilda tog över Ribbingsholm efter Mathildas bortgång 1926. Den 7 november 1983 köptes Ribbingsholm av de nuvarande ägarna, familjen Karlsson.

Bebyggelsen

År 1805 lät kaptenen Åhmansson riva en gammal träbyggnad med sammanhängande flyglar, vilken hade uppförts av Sven Ribbing. Åhmansson började även bygga det vackra hus som idag är Ribbingsholm. Bygget fullbordades av greve Spens 1809 som även lät uppföra de andra byggnaderna i tegel (sten) och korsvirke. Arkitekt Olof Tempelman anses vara den som ritade Ribbingsholms gods. Huvudbyggnaden har sedan helrenoverats invändigt av familjen Karlsson, övriga byggnader som inspektorsbostaden, trädgårdsmästarebostaden och "den röda villan" har också renoverats. Huvudbyggnaden, och tre

närliggande byggnader, parken och trädgården, är byggnadsminnesförklarad sedan 1984.

Ribbingsholms gård
Foto: Thomas Johansson

Äldre tiders markanvändning

Äldre kartor över Ribbingsholm skvallrar om stora arealer med ängsmarker inom föreslaget reservatsområde, antingen är det markerat som ängsmark eller betecknat som hage på en karta från 1692. Det går att utläsa att den så kallade Rosshagen (Rååsängen 1692) bestod av "*hårdvall med ekar utpå, 9 (?) lass hö*". Östra delen av reservatsområdet betecknades "*- - - haga af berg samt tall, gran, björk och annan lövskog*". Ön i Motala ström var ängsmark och betecknas som "*starrvall 20 lass hö*" och "*hårdvall 30 lass hö*". Den strandäng som ligger öster om ön betecknades med "*hårdvall blandad starräng, 7 (?) lass - - - hö*". Trädgården vid Ribbingsholms huvudbyggnad är också utritad och stor till ytan, det står även nedtecknat "*trädgården av unga och gamla äpplen....*".

På häradskartan från 1870-talet är strandängen öster om Motala ström inritad som äng ända ut från nuvarande läge söderut och ut på udden, en areal på ca 10 ha. Ön i Motala ström, Vassholmen enligt denna karta, är också betecknad som ängsmark. Övriga delar är utmark med lövträdssymboler.

Markägarna har en historia om hur den stora hagen fick namnet Rosshagen. Detta skall vara efter en kunglig häst vid namn Ross som fick beta i hagen då en kung sov över på Ribbingsholm. Det måste ha varit före 1692 eftersom det redan på denna gamla karta har namnet Rååsängen.

Inom föreslaget område finns inga registrerade fornlämningar enligt Länsstyrelsens fornlämningskartor. Vid den planerade parkeringsplatsen finns en registrerad fornlämning. Söder om föreslaget reservatsområde är parken, fyra av byggnaderna och trädgården byggnadsminneförklarade sedan 1984-12-14.

3.3 Nuvarande markanvändning

Hela området betas idag, förutom ön Vassholmen i Motala ström och Granholmen i Glan, samt den smala remsan med strandskog i nordöst. De områden som inte betas är skogsmark som inte brukats på lång tid eller före detta betesmark/slåttermark som inte har hävdats på några decennier.

3.4 Tillgänglighet

Ribbingsholms naturreservat nås bäst från väg 215 mellan Norrköping och Finspång. Färdas man från norr så är det 3,5 km från T-korset som leder till Norrköping eller Vreta Kloster. Reservatet nås med buss 510, närmaste hållplats är belägen vid infarten till Ribbingsholm och heter just Ribbingsholm. En plan yta, vid befintlig väg, som går att förbättra till parkering finns söder om Ribbingsholms gård. Från väg 215 och in till den planerade parkeringsplatsen är det ca 500 m.

3.5 Slitage- och störningskänslighet

Med nuvarande besöksfrekvens är slitage och störningar av ringa omfattning. En viss ökning av antalet besökare bedöms inte påverka området negativt. En vandringsstig kommer även att kanalisera besökarna och begränsa eventuellt slitage.

3.6 Anordningar för friluftslivet

I dagsläget finns inga anordningar för friluftslivet.

Ribbingsholms naturreservat

3.7 Utförda inventeringar

Området har inventerats med avseende på hagmarksfloran, trädlevande lavar och nyckelbiotoper.

3.8 Källuppgifter

Natur och Kulturmiljöer i Östergötland, Norrköping nr K18 och N17 (klass 3), Länsstyrelsen i Östergötland 1983.

Gods och gårdar i Östergötland. Ribbingsholm det forna Hallestad. Erik Månsson. Hushållningssällskapet årsskrift 1994.

Naturvårdsprogram Norrköpings kommun 2001, område G1 och G2 (klass III och II)

Nyckelbiotopsinventering: nr 9024 (nyckelbiotop) och 9025 (nyckelbiotop), Skogsvårdsstyrelsen Östra Götaland, 1997.

Ängs- & Hagmarksinventeringen, Norrköpings kommun, objekt 55 (klass 3).

Jordartskartan 8G Norrköping NV, SGU.

Berggrundskartan 8G Norrköping NV, SGU.

Vingspegeln nr 1, 1999. Inventering av Skarv i Östergötland, Göran Andersson m fl.

"Död" ek, men som i allra högsta grad hyser ett rikt liv!

Foto: Thomas Johansson

B. PLANDEL

1. Disposition och skötsel av mark

1.1 Kvalitetsmål för Ribbingsholm naturreservat

Se under respektive skötselområde.

Översikt över Ribbingsholms naturreservat ca 3 km NV om Kullerstads kyrka vid Skärblacka samhälle i Norrköpings kommun. Av figuren framgår reservatets indelning i 7 skötselområden. Det är en ekhage, Rosshagen (område 1), sjövik med strandskog (område 2), blandlöv (område 3), strandäng (område 4 och 5) blandskog på Granholmen (område 6) och en åker (område 7). Total areal för reservatet är 29,2 ha. Ortofoto från 1997 i bakgrunden har medgivande från Lantmäteriverket 1997; Ur GSD-Ekonomiska kartan diarienummer 507-97-884.

1.2 Skötselområden

Skötselområde 1, Rosshagen

Areal: 16,4 ha

Beskrivning

Området är en trädklädd betesmark med ett stort inslag av ek i olika åldrar, men även björk och tall förekommer. Ett 60-tal riktigt gamla och grova ekar finns i områdets norra och södra delar. Ett mindre parti i östra delen av området är planterat med gran som nu är ca 25-35 år. Resterande del i öster är bevuxet med asp, björk och ek på magrare håll- och moränmark. I detta område förekommer inga äldre ekar. Naturvärdena i området är främst knutna till de gamla ekarna, men det finns även partier med hävdgynnad flora, främst vid brynkanterna vid

åkermarken. Här växer svinrot, ängsskära, gullviva, gökärt, lundstarr mm. Namnet Rosshagen kommer av en historia om en kung som rastade och vars häst Ross fick beta i hagen norr om herrgården. Kartan från 1692, när Ribbingsholm blev rusthåll, styrker namnet (benämns Rååsängen). Längst i sydväst är området lundartat med stort inslag av hasselbuketter och undervegetation av diverse lövträd och buskar.

Grova ekar i Rosshagen (skötselområde 1) omgivna av yngre träd som skuggar bort den ljusberoende lavfloran och värmeberoende insektsfaunan. Foto: Thomas Johansson.

Kvalitetsmål

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns, dels knutna till de grova och gamla träden i hela området, dels i fältskiktet.
- Alla arter som är knutna till de gamla lövträden ska fortleva på lång sikt och helst öka i sin utbredning eller populationsstorlek. Detta gäller särskilt inom grupperna fladdermöss, lavar, svampar, mossor, insekter och klokrypore. Bland arter som indikerar en gynnsam bevarandestatus är läderbaggen och gammelekslaven lämpliga att följa upp. Slutmålet är att skötselområdet, i *genomsnitt* ska innehålla:
 - ca 3-5 grova ihåliga ädellövträd/ha, främst ekar
 - 5-7 efterföljare/ha med en diameter av ca en meter
 - 7-10 yngre (inhemska) ädellövträd/ha, främst ekar

Dessa siffror får ses som en grov målsättning och kan eventuellt behöva justeras i takt med att effekterna av skötseln kan ses. Ädellövträden varken behöver eller bör stå åldersmässigt jämnt utspridda så att dessa siffror uppnås på varje enskilt hektar. Siffrorna ska ses som en genomsnittlig målsättning för skötselområdet som en helhet. Detta kvalitetsmål sträcker sig långt fram i tiden, ca 30-50 år framåt. Under denna planperiod är det mest aktuellt med att frihugga runt de grova träden samt påbörja urglesning vid befintliga gläntor, men lämna en skyddszon runt om området för att förhindra en för kraftig mikroklimatsförändring med ökat ljusinsläpp samt vindåtkomst.

Ribbingsholms naturreservat

- Ek ska dominera trädslagsfördelningen men även en gles förekomst av (alla) övriga lövträdslag och barrträd i (alla) olika åldersstadier ska finnas och då särskilt lind, björk och tall.
- Mängden av döda träd, annan grov död ved, gamla hasselbuketter och blommande buskar (särskilt olvon och hagtorn) skall öka inom hela skötselområdet.
- Artfrekvensen av slätter- och betesgynnade kärlväxter och svampar i fältskiktet, liksom arealen av hagmark med gödselskyende och betesgynnad flora, skall öka.

Skötselmål

- En majoritet av de grova ekarna ska erhålla en gynnsam livsmiljö genom att träd och sly i normalfallet huggs/röjs bort vid trädkronans yttre gräns, vilket ger ett ökat ljusinsläpp.
- De yngre ädellövträd som växer upp ska oftast sparas. Dessutom behövs åtgärder för att främja etablering av nya lövträd i området. Om kvalitetsmålet ska uppnås måste en etablering av nya lövträd ske.
- En förutsättning för att kvalitetsmålet skall uppfyllas är att hela skötselområdet årligen betas. Beteshävdens skall årligen vara så bra att ingen ansamling av förna sker från år till år.
- Alla blommande buskar (inklusive slån och nypon), gamla hasselbuketter och död ved lämnas vid skötselarbetet.

Åtgärder

Engångsåtgärder:

- Där det finns ett för tätt träd- eller buskskikt kring grova ekar skall en frihuggning göras. Detta bör med fördel genomföras i omgångar för att minimera en chockpåverkan i området då flera arter är känsliga för hastiga förändringar i mikroklimatsförändringar. Inga gamla träd ska huggas ned. Alla blommande buskar (t ex hagtorn), gamla hasselbuketter och död ved lämnas.
- I den östra delen bör en selektiv urhuggning genomföras där målet är att gynna ek. Aspar som finns i denna del bör först ringbarkas för att undvika ett för kraftigt rotskottuppslag. De ringbarkade träden skall stå kvar i minst 4 år innan avverkning eller lämnas kvar i området för att gynna hackspettar i området.
- Etablering av nya ekar måste gynnas i de öppna delarna i öster genom plantering eller flyttning av ekar från samma lokala ursprung. Dessa unga ekar måste sedan betesfredas tills de är så pass stora och grova så att betande djur ej skadar dem eller betespåverkar dem.
- Stamkvistning kan vara en åtgärd lämplig för enstaka ekar så att ljusinsläppet ökar.
- Alla grova träd som dör och grova grenar som faller till marken ska lämnas kvar.
- 10-30% av det röjningsavfall som uppstår vid skötselåtgärderna bör lämnas kvar i högar både i soliga och skuggiga lägen på lämpliga ytor utan värdefull kärlväxtflora och ligga kvar i 5 år. Detta gynnar insekter beroende av klen död ved.
- Engångsåtgärder för att säkerställa ett bra bete är främst att ersätta befintligt stängsel med ett nytt, samt möjliggöra uppdelning till två fällor med ett permanent eller mobilt stängsel.
- Vid skötselåtgärder där gagnvirke avverkas och virket ska tas bort från området, tillfaller eventuella nettointäkter reservatsförvaltaren.

Underhållsåtgärder:

- Bete, eller slätter med efterbete, inom hela området.
- Röjning av igenväxningsvegetation inom hela området.
- Avverkning av ringbarkade aspar i den östra delen.
- Plantering /nyetablering av ekar.

- Anordningar för betesfredning av yngre ek måste underhållas så att de fyller sin funktion.
- Skötselområde 2, sjövikens eller badareviken**

Areal: 2,7 ha

Beskrivning

Området består av en smal sjövik, där landzonen och en mindre del av sjön Glan ingår. Sjöytan är till större del bevuxen med flytbladsvegetation eller bladvass. I den smala strandsskogen växer ett antal grova ekar, samt tall, gran, al, björk och en. Den yttersta östra delen av strandsskogen betas, i övrigt är området utan skötsel. Fågellivet är rikt i vassarna, bl a häckar ett antal par av skäggdopping.

Kvalitetsmål

- Kvalitetsmålen i detta skötselområde är detsamma som i skötselområde 1 vad avser de gamla, grova ekarna.

Skötselmål

- De grova ekarna ska erhålla en gynnsam livsmiljö genom att träd och sly i normalfallet huggs/röjs bort till minst två meter utanför kronans yttre gräns.
- Ett tiotal yngre ekar ska under planperioden ha friställts så att de har förutsättningar att utvecklas till vidkroniga ekar.
- Alla blommande buskar, gamla hasselbuketter och död ved lämnas vid skötselarbetet.

Åtgärder

Engångsåtgärder:

- Där det finns ett för tätt träd- eller buskskikt kring grova ekar skall en frihuggning göras. Inga gamla träd ska huggas ned. Alla blommande buskar, gamla hasselbuketter och död ved lämnas.
- I övrigt ska trädskiktet successivt glesas ut. En stor trädslagsblandning ska då eftersträvas, även om tyngdpunkten ska ligga på att skapa grova ekar.
- Alla grova träd som dör och grova grenar som faller till marken ska lämnas kvar.
- Vid skötselåtgärder där gagnvirke avverkas och virket ska tas bort från området, tillfaller eventuella nettointäkter reservatsförvaltaren.
- Betesstängsel förbättras/byts ut och mellersta delen av området slås samman med befintlig betesmark i öster.

Underhållsåtgärder:

- Bete i den mellersta och östra delen av området.
- Røjning av igenväxningsvegetation.

Skötselområde 3, Trädgårdsmästarbostaden

Areal: 1,1 ha

Beskrivning

I området växer en bitvis lundartad triviallövskog. Vid vattenbrynet växer även ett antal träd av släktet Salix (vide). Området har ingen hävd och bör inte betas med tanke på de värden som finns i denna lundmiljö. I södra delen finns rester av en trädgård med trädgårdsland med vinbärsbuskar och andra trädgårdsväxter.

Kvalitetsmål:

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de grova och gamla lövträden.
- Mängden av döda träd, annan grov död ved, gamla hasselbuketter och blommande buskar (särskilt olvon och hagtorn) skall öka inom hela skötselområdet.

Skötsel mål:

- De grova lövträden ska erhålla en gynnsam livsmiljö.
- Alla blommande buskar, gamla hasselbuketter och död ved lämnas vid skötselarbetet.

Åtgärder

Engångsåtgärder:

- Alla grova träd som dör och grova grenar som faller till marken ska lämnas kvar.
- Vid skötselåtgärder där gagnvirke avverkas och virket ska tas bort från området, tillfaller eventuella nettointäkter reservatsförvaltaren.

Underhållsåtgärder:

- Rökning av igenväxningsvegetation vid behov.

Skötselområde 4, strandängen

Areal: 3,7 ha

Beskrivning

Området, som är en strandäng, har under en längre tid hävdats svagt. En begynnande igenväxning av videbuskar samt tuvbildning har börjat i området. I anslutning till strandängen växer en bård av bladvass.

Kvalitetsmål:

- Strandängen skall återfå en hävd som ger en god förutsättning för strandängsfloran att leva vidare och öka i frekvens samt att få strandängsfåglar att etablera sig och häcka.

Skötsel mål:

- Strandängen skall slås med ett skärande redskap och gräset skall samlas upp. Slätter bör ske mellan 15 juli och 15 september.
- Efterbete av strandängen skall ske så att mängden kvarstående gräs är liten vid betesperiodens slut.

Åtgärder

Engångsåtgärder:

- Allt lövsly och buskar ska röjas/huggas bort. Någon blommande buske kan sparas vid åkerkanten (hagtorn, apel, rönn eller liknande).
- Tuvfräsning med ett traktoruret aggregat skall genomföras under gynnsam tid på året, antingen tidig vårvinter eller sen höst, de första åren på planperioden.
- Tuvfräsning kan eventuellt kompletteras med bränning av ansamlad gräsförna.
- Nuvarande staket behöver rustas upp och kompletteras så att ett efterbete kan möjliggöras på strandängen.

Underhållsåtgärder:

- Rövning av igenväxningsvegetation.
- Eventuellt en återkommande tuvfräsning/betesputsning.

Skötselområde 5, Vassholmen

Areal: 3,0 ha

Beskrivning

Vassholmen i Motala ströms fåra är helt bevuxen med gräs- och halvgräs (olika starrarter). Tidvis är vattennivån så hög att hela ön nästan är under vatten. Vid lågvatten är ön en värdefull häckfågellokal, och har tidigare hyst en koloni av ca 500 skrattmåsar. Förr i tiden betades ön av nötkreatur och har även används som slåttermark. Idag hävdas inte ön, som börjar få en ensartad flora och enstaka träd och buskar av *Salix* sp. (vide).

Kvalitetsmål:

- Ön skall erbjuda så bra häckfågelkvalitéer som möjligt.

Skötselmål:

- Att förhindra en igenväxning av ön med buskar och sly.

Åtgärder

- Återkommande rövningar vid behov.

Skötselområde 6, Granholmen

Areal: 0,6 ha

Beskrivning

Området består av en ö i sjön Glan, bevuxen med tall och lövträd. Marken är ställvis blockig eller täckt av ursvallade moränlager, främst sand och småsten. På ön finns sedan några år tillbaka en skarvkoloni. Vid boinventering år 2000 räknades det ca 250 bon. Även häger häckar på ön.

Kvalitetsmål:

- Mängden gamla träd och grov död ved i olika nedbrytningsstadier ska öka så mycket som möjligt.

Åtgärder

- Inga åtgärder.

Skötselområde 7, åkermarken

Areal: 1,7 ha

Beskrivning

Området består av en åkermark i en svag västlig sluttning mellan Rosshagen och strandängen. Jordmånigen består av lerhaltig morän med inslag av finare sediment.

Kvalitetsmål:

- Åkermarken skall bevaras i nuvarande form och funktion genom att den ingår i växtföljd eller i flerårig träda.

Åtgärder

- Växtföljdsbruk eller träda.
- Förbättra omkringliggande staket.

1.3 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Vem	Prioritet	Huvudsaklig finansiering
Betesdrift	Årligen	Omr 1 och del av 2	Markägare/ Arrendator	1	Miljöstöd Vårdansl.
Betesdrift	Årligen	Omr 5	Länsstyrelsen	2	Vårdansl.
Slåtterdrift + efterbete	Årligen	Omr 4, ev. del av omr 1	Markägare/ Arrendator	1	Miljöstöd Vårdansl.
Frihuggning av ekar	2001-2004	Omr 1 och 2	Entreprenör/ Länsstyrelsen	1	Miljöstöd Vårdanslag
Röjning av igenväxn. veg.	2001-2010	Omr 1,2, 4 och 5	Entreprenör/ Länsstyrelsen	1	Miljöstöd Vårdansl.
Successiv utglesning av trädskiktet	2001-2010, 1:a gången: 2001-2004	Omr 1 och 2	Entreprenör/ Länsstyrelsen	2	Vårdanslag
Åkerbruk	2001-2010	Omr 7	Markägare/ Arrendator	1	Arealersättning Miljöstöd
<i>Inga åtgärder</i>	<i>2001-2010</i>	<i>Omr 6</i>	-	-	-
Uppföljning av kvalitetsmål	Var 5-10e år	Samtliga områden	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Uppföljning av skötsel mål	Var 5-10e år	Samtliga områden	Länsstyrelsen	1	Vårdanslag
Tillsyn av föreskrifter	Årlig	Samtliga områden	Länsstyrelsen	2	Vårdanslag

1.4 Jakt

Jakt är tillåten inom hela reservatet. Vid jakt får jakthund användas. Älgdragare för fällt vilt får användas med stor försiktighet. Markskador pga körning ska undvikas.

1.5 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

2. Anordningar för rekreation och friluftsliv

2.1 Övergripande mål

Naturreservatet ska, under stort hänsynstagande till flora och fauna, vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet. För att göra området mer tillgängligt för friluftslivet och för att informera besökare planeras flera anordningar för friluftslivet.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Information

En informationsskylt med beskrivning av naturreservatet på tre språk samt en skylt med gällande föreskrifter ska tas fram. Lämpliga biotopskyltar ska också sättas upp. Skylten ska placeras vid parkeringsplatsen. Ingen skylt skall hänvisa till reservatet från väg 215.

2.2.2 Parkeringsplatser och stig

Parkeringsskyltar skall leda fram till reservatets parkering för att undvika oönskad biltrafik i parken och fram till Ribbingsholms gård. Från den planerade parkeringen i söder, vid ekonomibyggnaderna och ladugården, planeras en stig öster om parken vid åkerkanten och norr ut fram till Rosshagen. I övrigt planeras inga anordningar för friluftslivet med undantag för en informationsskylt vid parkeringsplatsen och ett mindre antal staketövergångar i området.

2.2.3 Renhållning

Utplacering av sopmaja eller soptunna bedöms för närvarande inte vara nödvändig.

3. Tillsyn

För närvarande bedöms ingen speciell tillsynsman behövas inom reservatet. Tillsyn av reservatet skall ombesörjas av naturvårdsförvaltningens personal.

4. Dokumentation och uppföljning

Skötseln av naturreservatet ska ske på ett sådant sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för förändringar av skötselmetoder och revidering av skötselplanen.

4.1. Dokumentation och inventeringar

Systematiska inventeringar av kärlväxter, lavar, mossor, svampar, insekter och fåglar bör genomföras i området senast år 2005 för att dokumentera naturvärdena i naturreservatet och för att kunna följa upp skötseln av reservatet med utgångspunkt från de arter som lever i naturreservatet. Särskilt bör lavfloran på ädellövträden och insektsfaunan i området dokumenteras på ett sådant sätt att det är möjligt att följa upp.

4.2. Uppföljning

4.2.1. Uppföljning av kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

Kärlväxtfloran och lavfloran på ädellövträden samt insektsfaunan i området skall följas upp med återkommande inventeringar som gör det möjligt att jämföra resultaten mellan provtillfällena. Uppföljningen skall ske enligt fastställda metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt eller i samband med Natura 2000. Lämpliga parametrar för uppföljning i reservatet är hur arealen av naturtyperna, och hur dess ingående strukturer och funktioner, förändras. Lämpliga arter att följa upp är läderbagge, ekspik och gammalekslav. Målsättningen med uppföljningen är att kunna se om uppställda kvalitetsmål enligt skötselplanen uppfylls och för att fastställa om gynnsam bevarandestatus för utpekade arter och habitat enligt Natura 2000 erhålls i området.

4.2.2 Uppföljning av skötselplan och skötselåtgärder

En uppföljning av naturvärdenas utveckling ska ske i de områden där åtgärder genomförs. Genomförandet av skötselplanens åtgärder skall följas upp så att den genomförda skötseln leder till att kvalitetsmålen uppfylls.

5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

5.1 Ekonomisk utredning

Länsstyrelsen har gjort en ekonomisk utredning där engångskostnaderna beräknas till 155 000 kr enligt prisnivå för år 2001 samt årligen återkommande kostnader för röjningar, förutom EU:s miljöstöd, på ca 15 000 kr.

5.2 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Alla i plandelen redovisade åtgärder bekostas av staten eller av EU, dels genom miljöstöd (EU 50% och staten 50%), dels genom anslaget till vård av naturreservat (staten 100%). Även andra finansiärer, t ex fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen.

Udden i Rosshagens nordvästra hörn, Ribbingsholms naturreservat.
Foto: Thomas Johansson.

Ribbingsholm naturreservat – Finansiering av naturvårdsförvaltningen, 2001-02-21.

EKONOMISK UTREDNING

2001-02-21

A Engångskostnader

1	Markering av reservatets gräns (2500 m av 5500 m)	5 000 kr
2	Röjning, frihuggning etc.	30 000 kr
4	Stängsel (1500 m)	45 000 kr
5	Dokumentation och inventering	25 000 kr
6	Informationsskyltar	25 000 kr
7	Ställning för informationsskyltar	10 000 kr
8	Parkeringsplats	15 000 kr
	Summa	155 000 kr

B Årliga/löpande kostnader

1	Röjning, frihuggning etc.	15 000 kr
	Summa	15 000

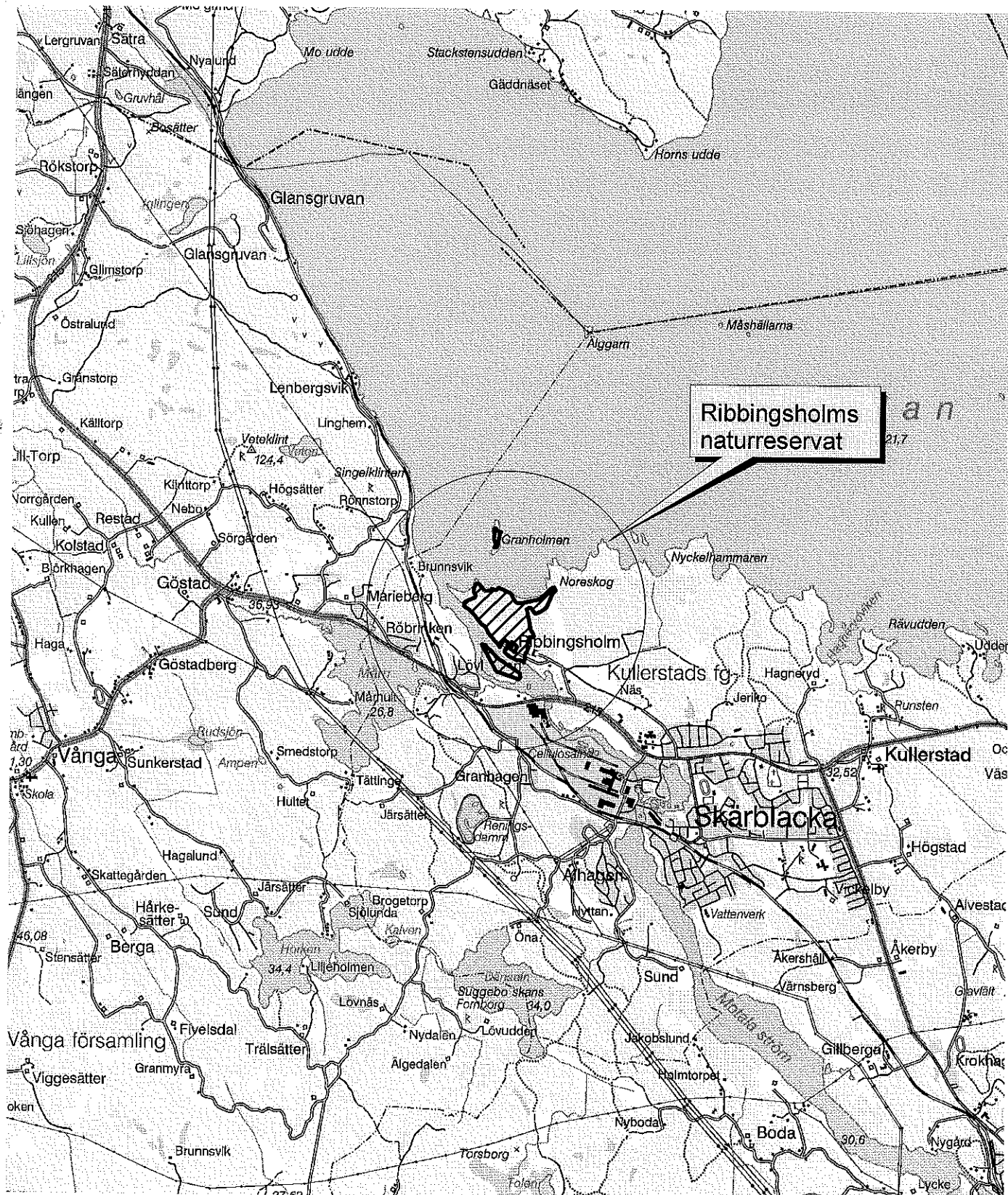
Den ekonomiska kostnadsberäkningen grundar sig på 2001 års prisnivå.

Ribbingsholms naturreservat

Norrköpings kommun, Östergötlands län
fastighetskarta 08690

Bilaga 1

Areal: 29,2 ha
Skala: 1: 50 000

Medgivande Lantmäteriverket 1997. Ur GSD-Geografisk Sverigedata diarienummer L2000/2620 E

Karta tillhörande Länsstyrelsen beslut, med tillhörande skötselplan,
för Ribbingsholms naturreservat beslutat 2001-09-28,
objektnummer 05 - 02 - 107 dnr 2310-1859-01

0 1000 2000 3000 4000 5000 meter

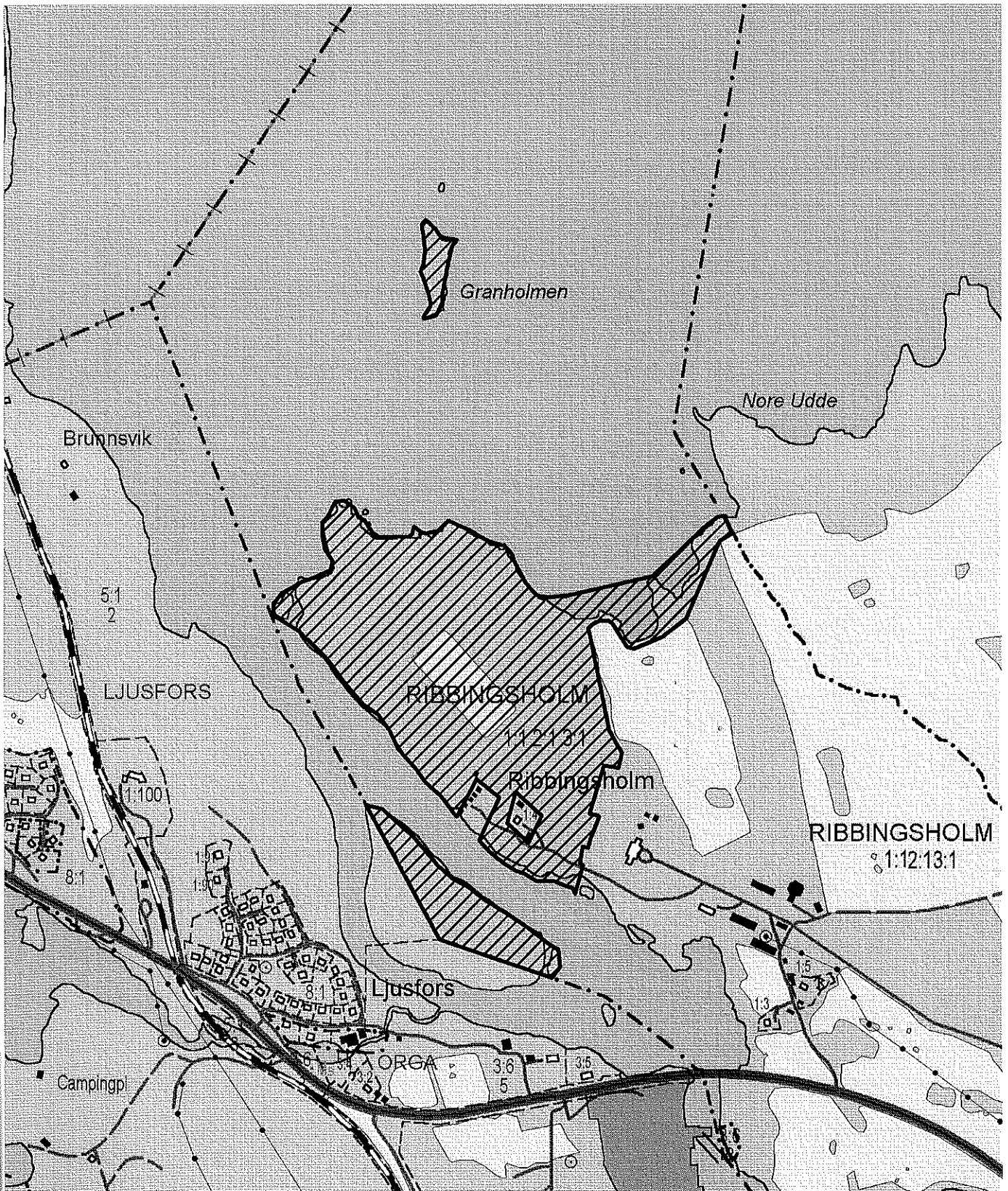

Ribbingsholms naturreservat

Norrköpings kommun, Östergötlands län
fastighetskarta 08690

Bilaga 2

Areal: 29,2 ha
Skala: 1: 10 000

Karta tillhörande Länsstyrelsen beslut, med tillhörande skötselplan,
för Ribbingsholms naturreservat beslutat 2001-07 - 28
objektnummer 05 - 02 - 107 dnr 2310-1859- 01

200 400 600 800 1000 meter

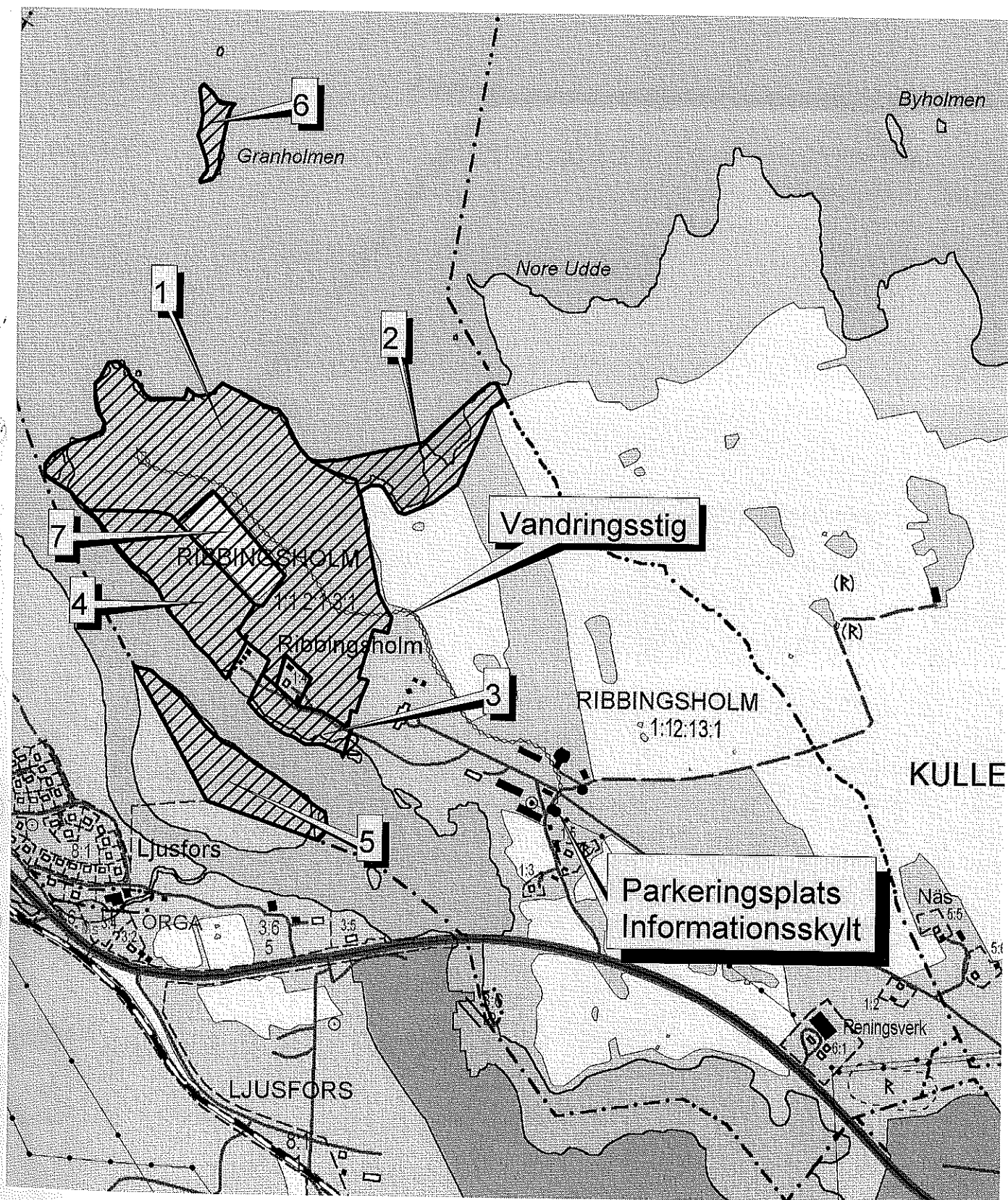
Ribbingsholms naturreservat

Norrköpings kommun, Östergötlands län
fastighetskarta 08690

Skötselområden
Besöksanordningar

Areal: 29,2 ha
Skala: 1: 10 000

Bilaga 3

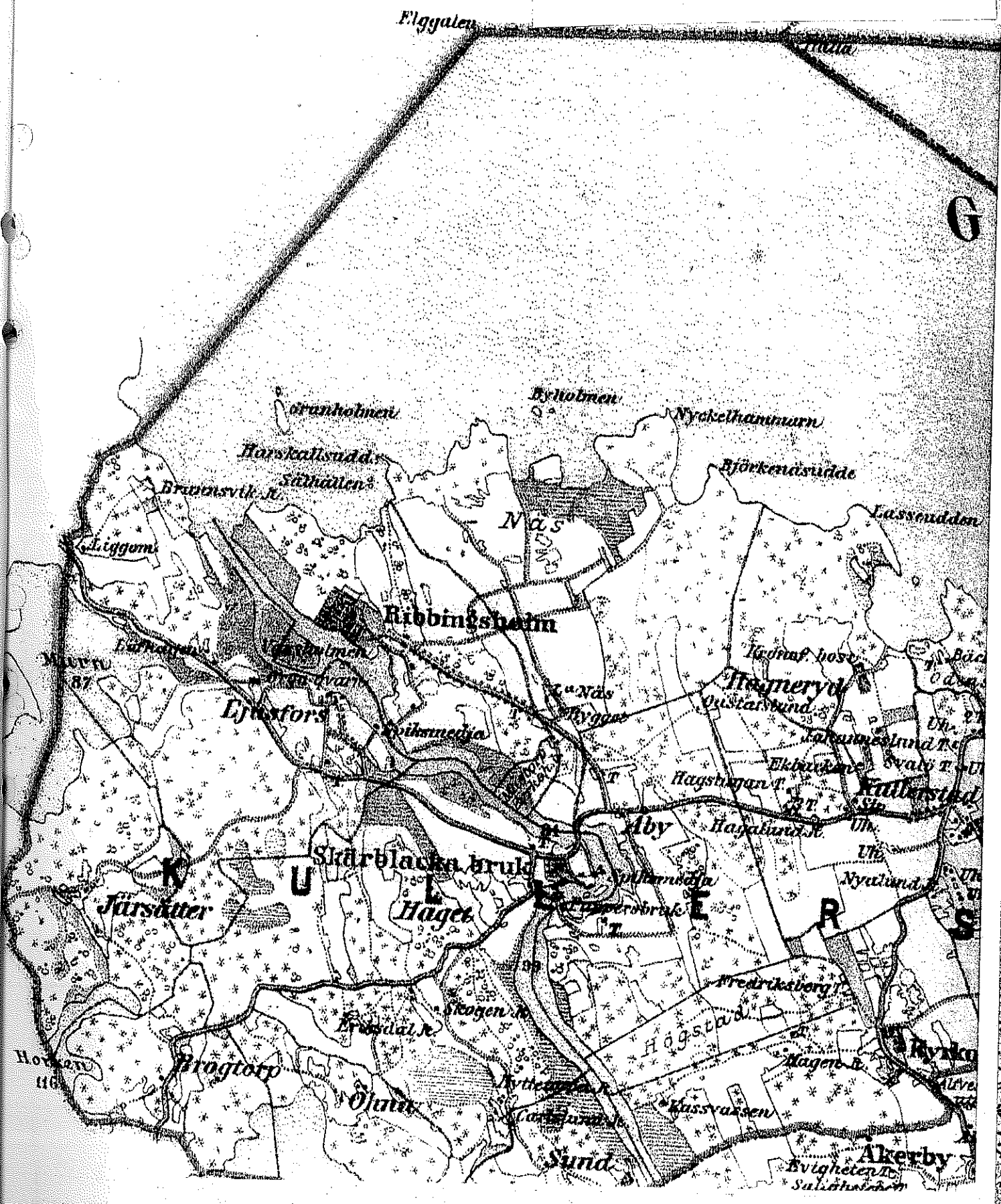
Medgivande Lantmäteriverket 1997. Ur GSD-Ekonomiska kartan dnr: 507-97-884

Karta tillhörande Länsstyrelsen beslut, med tillhörande skötselplan,
för Ribbingsholms naturreservat beslutat 2001-09-28,
objektnummer 05 - 02 - 107 dnr 2310-1859-01

0 200 400 600 800 1000 meter

Häradskarta över
Ribbingsholm 1877
Skala 1:50 000

Bilaga 5

Geometrisk karta över
Ribbingsholm 1692
Skala 1:4 000

